

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.2.30>

БАБІКОВ О.П.

**ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОНФІДЕНЦІЙНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА**

ON SOME ISSUES OF THE LEGAL NATURE OF CONFIDENTIAL COOPERATION

Використання конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні хоча й набуло широкого застосування, проте правова природа цієї категорії кримінального процесу, зміст, значення, – залишаються дискусійними. Конфіденційне співробітництво науковцями і практиками розглядається і як окрема негласна слідча (розшукова) дія, і навпаки, лише як допоміжний засіб, призначений для забезпечення проведення інших негласних слідчих (розшукових) дій, додаткова функція, яка застосовується з метою сприяння проведенню таких заходів, а не самостійне джерело інформації. Визначення правової природи конфіденційного співробітництва надасть можливість правильно визначати межі прав та повноважень слідчого та прокурора у сфері його використання. Зокрема проаналізовано визначення поняття «конфіденційне співробітництво» з огляду на окремий сенс відповідних слів та наукові праці з цієї теми та їх доктринальні визначення.

У даній статті запропоновано розглядати конфіденційне співробітництво у кримінальному провадженні розглядати у двох формах: Перша – як окремий вид негласних слідчих (розшукових) дій, що полягає в одержанні та фіксації інформації від конфідента, який приймав участь у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій про обставини, перебіг та результати цієї слідчої дії. Метою такого допиту може бути деталізація обставин, з'ясування інших фактів, що можуть мати значення, перевірка одержаних під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій доказів. Формою фіксації одержаної інформації під час цієї форми конфіденційного співробітництва може бути рапорт, пояснення, протокол допиту із застосування заходів безпеки до свідка. Друга – полягає у залученні слідчим до проведення негласних слідчих (розшукових) дій на засадах конфіденційності інших осіб: заявника, викривача, потерпілого, спеціаліста, оперативного співробітника, експерта тощо. Засади конфіденційності передбачають: 1) заборону таким особам розголошувати інформацію, яка їм стала відомою під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій та 2) вжиття слідчим заходів до приховування (зміна, видалення, спотворення) відомостей про осіб, які приймали участь у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Ключові слова: *конфідент, конфіденційне співробітництво, негласні слідчі (розшукові) дії, викривач, агент, співробітник.*

Although the use of confidential cooperation in criminal proceedings has become widespread, the legal nature of this category of criminal procedure, its content and significance remain controversial. Scholars and practitioners consider confidential cooperation both as a separate covert investigative (detective) action, and vice versa, only as an auxiliary means intended to ensure the conduct of other covert investigative (detective) actions, an additional function used to facilitate such actions, and not as an independent source of information. Determination of the legal nature of confidential cooperation will make it possible to correctly define the limits of rights and powers of the investigator and prosecutor in the area of its use. In particular, the author analyses the definition of "confidential cooperation" with due regard to the separate meaning of the respective words and scientific works on this topic and their doctrinal definitions.

This article proposes to consider confidential cooperation in criminal proceedings in two forms: The first is as a separate type of covert investigative (detective) actions, which consists in obtaining and recording information from a confidant who participated in covert investigative (detective) actions about the circumstances, course and results of this investigative action. The purpose of such interrogation may be to detail the circumstances, clarify other facts that may be relevant, and verify the evidence obtained during covert investigative (detective) actions. The form of recording the information obtained during this form of confidential cooperation may be a report, explanation, interrogation protocol with the use of security measures against a witness. The second is when the investigator involves other persons in covert investigative (detective) actions on the basis of confidentiality: an applicant, a whistleblower, a victim, a specialist, an operative, an expert, etc. The principles of confidentiality include: 1) prohibition for such persons to disclose information which they have become aware of during covert investigative (detective) actions and 2) the investigator's taking measures to conceal (change, delete, distort) information about persons who participated in covert investigative (detective) actions.

Key words: *confidant, confidential cooperation, covert investigative (detective) actions, whistleblower, agent, collaborator.*

Вступ. Конфіденційне співробітництво, одна з новел, запроваджених у КПК 2012 року і на даний час залишається недостатньо врегульованою. Це пов'язано як з тим, що в Інструкції, яка регламентує організацію та проведення негласних заходів одержання інформації не розкрито зміст цього заходу, а й через те, що така діяльність, що більш притаманна органам, уповноваженим на проведення оперативно-розшукової, розвідувальної та контррозвідувальної діяльності, і не властива слідчій роботі, регулюється відомчими підзаконними нормативними актами, що містять гриф секретності і не підлягають публічному дослідженню та обговоренню. Разом з тим, відмінність повноважень слідчого та прокурора та зокрема відсутність у прокурора права проводити НС(Р)Д та залучати особу до конфіденційного співробітництва призвели до виникнення різних підходів до тлумачення змісту цієї категорії права.

Питанням пов'язаним з дослідженням правової природи конфіденційного (негласного) співробітництва присвятили свої роботи відомі вітчизняні вчені: В.І. Василюк, М.Л. Грібов, О.І. Козаченко, Д.Й. Никифорчук, А.В. Савченко, В.Л. Соколкін, Я.О. Талізін, В.Г. Уваров та багато інших. Проте, ключове питання, чи слід розглядати використання конфіденційного співробітництва як окремий вид НС(Р)Д, чи процесуальні дії, пов'язані з цим є лише допоміжними, спрямованими на забезпечення проведення інших видів НС(Р)Д, і на даний час залишається не вирішеним.

Постановка завдання. Основною метою роботи є визначення правової природи конфіденційного співробітництва як категорії теорії та практики кримінального процесу, основних засад використання такого співробітництва в інтересах кримінального судочинства.

Результати дослідження. КПК України не містить визначення поняття «конфіденційне співробітництво». У ст. 275 «Використання конфіденційного співробітництва» визначено, що «Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених цим Кодексом. Забороняється залучати до конфіденційного співробітництва під час проведення негласних слідчих дій адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру [2]».

Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [2] також не дає відповіді на це питання. В п. 3.9 Інструкції лише відтворено зміст ст. 275 КПК України, а в інших пунктах конфідент згадується в аспекті забезпечення їх безпеки.

Відсутнє визначення поняття «конфідент» і в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3], хоча конфіденційне співробітництво згадується у ст. ст. 6, 8, 10, 11, 14 цього закону.

У Великому тлумачному словнику сучасної мови значення слова «конфідент» визначається як агент, викажчик. Зокрема надаються і інші, схожі значення: таємний агент, довірена особа, донощик, довірця, викажник, сексот, особа, якій можна довіряти секрети, конфіденційну інформацію, шпигун. У словнику синонімів української мови також наводяться такі синоніми як: виказувач, викажчик, ябедник, фіскал, навушник, вухо, шептун, нашіптувач, стукач, лягавий [4].

У Багатомовному юридичному словнику-довіднику [5] надано визначення слову *Confidentia*, ae (f) (від *confidēre* – вірити) – 1. довіра; 2. упевненість. Англ.: *confidence* – 1. довіра; 2. конфіденційне повідомлення; 3. упевненість.

Під співробітництвом зазвичай розуміють спільну діяльність, спільні дії [6].

Отже, на підставі наведених визначень можемо дійти висновку, що конфідент, це особа, яка співпрацює з уповноваженими органами, надаючи їм інформацію, за умови не розголошення даних про неї та її співпрацю. Така співпраця може розглядатися і як сприяння у вчинення певних дій, і безпосередня участь і їх проведенні.

В.І. Василичук та Д.Й. Никифорчук «конфіденційне співробітництво» визначають як спільну діяльність, що не передбачає розголосу, є таємною, а в розгорнутому вигляді – як складову частиною оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) уповноважених оперативних підрозділів, засновану на негласному співробітництві з повнолітніми, дієздатними громадянами України, особами без громадянства та іноземцями, яка полягає у наданні ними на засадах добровільності законспірованої допомоги у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності та кримінального судочинства [7]. В.Г. Уваров, розглядаючи статус конфідента розмежував таких осіб на тих, що сприяють на конфіденційній основі діяльності уповноважених оперативних підрозділів та осіб, які одноразово конфіденційно співробітничать у межах конкретного кримінального провадження (свідки, фахівці тощо) [8]. А.В. Савченко, аналізуючи статус конфідента в аспекті залучення до виконання спеціального завдання визначив такі форми негласного співробітництва: 1) негласні співробітники оперативних підрозділів; 2) співробітники інших підрозділів органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, яких залучено до виконання певних доручень у ході ОРД; 3) співробітники розвідувальних органів, які мають право застосовувати методи й засоби ОРД для отримання розвідувальної інформації та гарантування безпеки своїх співробітників; 4) штатні і нештатні негласні співробітники спеціальних підрозділів, яких під легендою прикриття введено в організовані групи чи організації для їх розкриття; 5) учасники організованих груп чи організацій, які погодилися на співробітництво з працівником оперативного підрозділу; 6) інші особи, які погодилися на проникнення в злочинну групу для виконання спеціального завдання [9].

М.Л. Грібов та О.І. Козаченко під негласним співробітництвом пропонують «розуміти таємну взаємодію між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів (оперативними працівниками, слідчими органів досудового розслідування, детективами НАБ України) та особами, залученими до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності й кримінального провадження. Зазначена взаємодія здійснюється на засадах конспірації: утаємничується не лише її зміст, а й сам факт. Вживання терміна «конфіденційне співробітництво» допустимо в іншому значенні: взаємодія між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів та особами, залученими до виконання завдань правоохоронної діяльності, що здійснюється з утаємненням змісту інформаційного обміну, але не передбачає обов'язкового утаємнення самого факту такої взаємодії [10]».

Наведені підходи до тлумачення поняття «конфіденційне співробітництво» не дають відповідь на питання, чи слід розглядати таку діяльність як самостійну форму НС(Р)Д, чи таке співробітництво необхідно розглядати як допоміжне, таке, що призначене для сприяння проведення інших заходів.

Я.О. Тализіна за результатами дисертаційного дослідження дійшла висновку, що «використання конфіденційного співробітництва є цілком самостійною НС(Р)Д, яка може надати стороні обвинувачення цілий комплекс доказів, корисних для цілей досудового розслідування – від

показань, протоколів (документів) і речових доказів, до висновку експерта за результатами дослідження речового доказу, отриманого конфідентом [11]».

Судова практика в аспекті визначення змісту «конфіденційного співробітництва» переважно схильється до того, що така діяльність не розглядається як самостійна форма НС(Р)Д, а є допоміжною: «Усталена судова практика визначає, що під конфіденційним співробітництвом слід розуміти негласні відносини, що встановлюються уповноваженими органами з повнолітньою дієздатною особою і на засадах добровільності та конспіративності використовуються для вирішення завдань кримінального провадження. Слідчий має право використовувати інформацію, отриману від осіб, з якими встановлено конфіденційне співробітництво під час проведення НСРД, або залучати їх до проведення таких дій. Залучення до конфіденційного співробітництва не є різновидом НС(Р)Д, а лише складовим елементом їх проведення, що вбачається із положень ч. 2 статті 246 КПК, де перераховуються види НС(Р)Д, які можуть проводитись у справах про тяжкі та особливо тяжкі злочини, серед яких залучення до конфіденційного співробітництва відсутнє. Залучення до конфіденційного співробітництва є лише засобом проведення різних видів НС(Р)Д [12]».

Наведені доводи щодо «допоміжної ролі» конфіденційного співробітництва, на нашу думку доволі спірні. Обґрунтовуючи висновок, що така діяльність є лише складовим елементом проведення НС(Р)Д Суд посилається на те, що у ч. 2 ст. 246 КПК перераховано види НС(Р)Д і серед них залучення до конфіденційного співробітництва відсутнє.

Не погоджуючись з такими висновками, можемо висловити іншу думку. Стаття 246 КПК не містить перелік НС(Р)Д, а визначає підстави для їх проведення. У ч. 2 цієї статті передбачено які з них можуть бути проведені виключно на підставі ухвали слідчого судді (передбачені статтями 260, 261, 262, 263, 264), та які виключно у кримінальних провадженнях щодо тяжких та особливо тяжких злочинів (267, 269, 269-1, 270, 271, 272, 274).

У переліку статей, неведеному в ч. 2 ст. 248 КПК, поряд зі ст. 275, відсутня і ст. 268, що регламентує проведення такого виду НС(Р)Д як установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) та ст. 273, що регламентує виготовлення, утворення несправжніх (імітаційних) засобів. І якщо питання віднесення дій, передбачених ст. 273 КПК України до окремої форми НС(Р)Д є дискусійним питанням, то установленням місцезнаходження радіообладнання безсумнівно розглядається як самостійна форма НС(Р)Д.

Отже, аргумент, наведений Верховним Судом у вищезазначеному рішенні, на нашу думку є безпідставним.

Для ґрунтового висновку щодо правової природи конфіденційного співробітництва, вважаємо за необхідне розглянути цю категорію з декількох аспектів: 1) формального, з урахуванням будови нормативного акту, яким вона регламентується; 2) функціонального – призначення та змісту; 3) шляхом порівняння з аналогічним заходом, передбаченим іншими нормативними актами, що регламентують оперативно-розшукову, розвідувальну та контррозвідувальну діяльність; 4) правових наслідків у залежності від того, чи визнається конфіденційне співробітництво як самостійна форма НС(Р)Д чи допоміжна.

Правову оцінку норм, що регламентують конфіденційне співробітництво в аспекті їх формальних ознак та місця в нормативному акті, вважаємо за доцільне провести з використанням положень Закону України «Про правотворчу діяльність» [13], який хоча і був прийнятий 24.08.2023, після розробки та прийняття КПК України, проте, містить вимоги та правила до формування нормативних актів, які застосовувалися у законотворчій діяльності і до його прийняття.

У ст. 34 зазначеного Закону визначено вимоги до змісту нормативного акту, серед яких правило щодо спорідненості та логічної послідовності викладення норм права (п. 5), що передбачає їх викладення у хронологічній послідовності розвитку процесів у рамках відповідних суспільних відносин (п.п. «б»), послідовно та взаємоузгоджено (п.п. «в»), з дотриманням причинно-наслідкових зв'язків між структурними елементами (п.п. «г»), норми права загального характеру викладаються раніше, ніж спеціальні норми права (п.п. «г»), з урахуванням коректного співвідношення цілого і його частини (п.п. «е»).

Структура Глави 21 КПК України передбачає три параграфи: 1) Загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії; 2) Втручання у приватне спілкування; 3) Інші види негласних слідчих (розшукових) дій. Стаття 275 КПК України, що регламентує використання конфіденційного співробітництва розташована у 3 параграфі, що з урахуванням його назви, а також того, що в ньому згруповано форми НС(Р)Д, які не віднесено до тих, що пов'язані з втручанням у приватне спілкування, говорить на користь думки, що конфіденційне співробітництво розглядається як

самостійна форма НС(Р)Д. На користь такої думки говорить і те, у випадку, якби законодавець розглядав цей захід не як самостійну форму НС(Р)Д, а таку, що спрямована на забезпечення проведення інших заходів, її доцільно було б розмістити у параграфі 1, оскільки конфіденційне співробітництво використовується як під час проведення НС(Р)Д, пов'язаних з втручанням у приватне спілкування, так і інших видів. На противагу цій думці можливо висловити заперечення, що у параграфі 3 поряд зі статтями, що визначають форми НС(Р)Д, у ст. 273 регламентовано використання допоміжних засобів (заздалегідь ідентифікованих (помічених) та несправжніх (імітаційних), які хоча і використовуються в основному при проведенні контролю за вчиненням злочину (ст. 271) та виконанні спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272), проте і можуть застосовуватися під час проведення інших заходів, зокрема арешті, огляді та виймці кореспонденції (ч. 2 ст. 262). Слід також звернути увагу на те, що конфіденційне співробітництво може використовуватися під час проведення будь-якої НС(Р)Д. Але якщо переважна більшість може бути проведена без залучення особи до конфіденційного співробітництва, то проведення НС(Р)Д у формі контролю за вчиненням злочину та виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, – на нашу думку виключається. І це може сприйматися як додатковий аргумент на користь прибічників підходу до конфіденційного співробітництва як допоміжного засобу та прирівнювати такий засіб до таких як виготовлення та використання помічених та імітаційних засобів.

Проте, логіка поділу законодавцем Глави 21 КПК на три параграфи, з яких у першому сформовано загальні норми, у другому – форми НС(Р)Д що пов'язані з втручанням у приватне спілкування, а в третьому – інші форми НС(Р)Д, дає підстави для висновку, що конфіденційне співробітництво законодавець розглядав саме як окрему, самостійну форму, оскільки в іншому випадку, її доцільно було б розмістити у першому параграфі. Такий висновок підтверджується і тим, що усі інші статті цього параграфу також регламентують окремі форми НС(Р)Д, оскільки на нашу думку, помітка та виготовлення імітаційних засобів, що оформляються окремим протоколом, також доцільно розглядати як окрему форму НС(Р)Д.

За своїм змістом, як наголошувалося у попередніх публікаціях, конфіденційне співробітництво може полягати у: 1) використанні інформації від конфідента; 2) праві залучати таку особу до проведення НС(Р)Д [14]. З урахуванням положень Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [15] допит свідка зі зміненими анкетними даними, коли відомості про особу, яка надає інформацію в інтересах кримінального судочинства видаляються/приховуються, слід розглядати як форму конфіденційного співробітництва, якщо така особа залучалася (приймала участь) у проведенні НС(Р)Д. Відповідно, протокол такого допиту розглядається як окреме, самостійне джерело доказів, яке може доповнювати інформацію, одержану під час проведення НС(Р)Д, пояснювати або конкретизувати її. Відповідно, залучення до проведення НС(Р)Д можливо розглядати як допоміжну роль конфідента, але коли надана ним інформація фіксується в окремому джерелі доказів – саме як окрема форма НС(Р)Д, що містить усі притаманні цьому виду слідчих дій ознаки: нерозголошення відомостей про факт допиту особи (зміна анкетних даних) та методів, пов'язаних із вжитими заходами захисту свідка.

Порівнюючи конфіденційне співробітництво з аналогічними заходами, передбаченими в оперативно-розшуковій, розвідувальній та контррозвідувальній діяльності слід відзначити, що у п. 14 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3] використання конфіденційного співробітництва міститься серед інших прав оперативного підрозділу як один із засобів одержання інформації. При цьому, право мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників, які можуть сприяти оперативно-розшуковій діяльності, визначено окремо у п. 13 цієї статті. В Законі України «Про розвідку» [17] у ст. 12 передбачено як окреме повноваження – здійснювати конфіденційне співробітництво, а у ст. 19 – залучення осіб до конфіденційного співробітництва. При цьому, здійснення конфіденційного співробітництва розглядається як засіб одержання інформації, а залучення до конфіденційного співробітництва – порядок, умови та гарантії щодо залучення осіб до такої діяльності.

Досліджуючи причини, через які питання: відносити чи не відносити використання негласного співробітництва до окремої форми НС(Р)Д втратило суто наукове значення, необхідно звернути увагу на причини, через які у кримінальному провадженні сторони захисту та обвинувачення зазвичай відстоюють діаметрально протилежні позиції. Такі дискусії виникають у кримінальних провадженнях, в яких на початковому етапі досудового розслідування слідчі підрозділи

фактично усувалися від проведення досудового розслідування. З метою забезпечення конспірації, прокурори формально направляють кримінальне провадження до органу досудового розслідування, хоча фактично матеріали провадження залишаються у процесуального керівника, який безпосередньо звертається до суду за дозволом на проведення НС(Р)Д, а їх реалізацію доручає оперативному підрозділу. У таких випадках, «слабким місцем» проведення негласних заходів є те, що залучати до конфіденційного співробітництва особу має право виключно слідчий. Таке право відсутнє у прокурора чи оперативного підрозділу. Внаслідок цього, прокурори: 1) виносять постанову про «необхідність залучення особи до конфіденційного співробітництва», якою не залучають особу, а лише визнають необхідність залучення і питання залишається по суті не вирішеним; 2) конфідента вважають «іншою особою», залученою до проведення НС(Р)Д (ч. 6 ст. 246 КПК України), що не передбачає необхідності винесення постанови; 3) залучають особу до конфіденційного співробітництва.

Залучення особи до конфіденційного співробітництва прокурором є очевидним перевищенням своїх повноважень, оскільки у ст. 275 КПК таке право залишається виключно за слідчим і крім того, ст. 36 КПК України не передбачено право прокурора брати участь у проведенні НС(Р)Д чи проводити їх.

Саме це, на нашу думку і стало причиною, через яку, з метою обстоювання правомірності залучення прокурором особи до участі у проведенні НС(Р)Д як «конфідента» чи «іншої особи», насамперед під час проведення контролю за вчиненням злочину, сторона обвинувачення в судах відстоює позицію, що передбачені ст. 275 КПК України процесуальні дії не можуть визнаватися як окрема, самостійна форма НС(Р)Д.

Висновки. Використання конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні необхідно розглядати у двох взаємопов'язаних формах. Перша – як окремий вид НС(Р)Д, що полягає в одержанні та фіксації інформації від конфідента, який приймав участь у проведенні НС(Р)Д про обставини, перебіг та результати цієї слідчої дії. Метою такого допиту може бути деталізація обставин, з'ясування інших фактів, що можуть мати значення, перевірка одержаних під час проведення НС(Р)Д доказів. Формою фіксації одержаної інформації під час цієї форми конфіденційного співробітництва може бути рапорт, пояснення, протокол допиту із застосування заходів безпеки до свідка. Зазначений протокол допиту конфідента підлягає використанню у кримінальному провадженні як окреме джерело доказів.

Друга – допоміжна, що може полягати у залученні слідчим до проведення НС(Р)Д на засадах конфіденційності інших осіб: заявника, викривача, потерпілого, спеціаліста, оперативного співробітника, експерта тощо. Засади конфіденційності передбачають: 1) заборону таким особам розголошувати інформацію, яка їм стала відомою під час проведення НС(Р)Д та 2) вжиття слідчим заходів до приховування (зміна, видалення, спотворення) відомостей про осіб, які приймали участь у проведенні НС(Р)Д.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 16 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>(дата звернення: 17.05.2024).

2. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Ген. прокуратури України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>(дата звернення: 17.05.2024).

3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 17.05.2024).

4. Конфідент – Великий тлумачний словник сучасної мови. *Slovnym.me*. URL: <https://slovnym.me/dict/vts/конфідент> (дата звернення: 17.05.2024).

5. Багатомовний юридичний словник-довідник / І. О. Голубовська, В. М. Шовковий, О. М. Лефтерова та ін. Київ. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2012. 543 с.

6. Співробітництво – Великий тлумачний словник сучасної мови. *Slovnym.me*. URL: <https://slovnym.me/dict/vts/співробітництво> (дата звернення: 19.05.2024).

7. Василюк В., Никифорчук Д. Дискусійні питання щодо поняття конфіденційного співробітництва в законодавстві України. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального*

розвитку держави. 2018. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_11_2018/pdf/45.pdf (дата звернення: 19.05.2024).

8. Уваров В.Г. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми юридичної визначеності та ефективності. *Правова позиція*. 2016. № 2 (17). С. 163–170.

9. Савченко А.В., Матвійчук В.В., Никифорчук Д.Й. Міжнародний досвід використання агентури правоохоронних органів країн Європи і США; за ред. Я.Ю. Кондратьєва. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2004. 60 с.

10. Грібов М., Козаченко О. Співвідношення поняття «конфіденційне співробітництво та «негласне співробітництво». *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 1.

11. Тализіна Я. О. Нормативне забезпечення та реалізація конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні : дис. ... д-ра філософії : 081. Харків, 2022. 307 с.

12. Постанова ВС від 01.12.2021 у справі № 501/740/18 (провадження № 51-3586 км 21 URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/101754409> (дата звернення: 19.05.2024).

13. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 р. № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>(дата звернення: 19.05.2024).

14. Негласні слідчі (розшукові) дії: теорія і практика / О. П. Бабіков; *Наук.-дослід. ін-т публічного права; 2-ге вид., випр. та доповн.* – Київ: Норма права, 2024. – 464 с.

15. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 р. № 3782-XII : станом на 20 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>(дата звернення: 19.05.2024).

16. Про розвідку : Закон України від 17.09.2020 р. № 912-IX : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>(дата звернення: 19.05.2024).

УДК 34

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.2.31>

ДРОЗД В.Ю.

**КРИМІНАЛІСТИЧНА МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ПРАЦІВНИКАМИ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: ПАРАДИГМА ТА НАУКОВІ ПІДХОДИ**

**FORENSIC METHODS OF INVESTIGATION OF CORRUPTION CRIMINAL
OFFENSES COMMITTED BY LAW ENFORCEMENT OFFICERS:
PARADIGM AND SCIENTIFIC APPROACHES**

У статті автором розкривається методологія дослідження криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів як складний соціокультурний феномен, у якому яскраво відображається специфіка пізнавального дискурсу сучасності.

Встановлено та досліджено три основні взаємозалежні частини методології криміналістичної методики – доктринально-ідеологічної, стратегічної та інструментальної.

Розкрито доктринально-ідеологічну методологічну засаду пізнання, якою виступає парадигма дослідницького бачення права. У статті констатовано, що транснаціональний характер корупційних кримінальних правопорушень, їх широке розповсюдження та визнання корупції як світової проблеми дає підстави ствер-

© ДРОЗД В.Ю. – науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням факультету № 3 (Донецький державний університет внутрішніх справ) <https://orcid.org/0000-0002-3872-8879>